

A TANTÁRGY ADATLAPJA

A MULTIKULTURALIZMUS ÉS A NEMZETI KISEBBSÉGEK PROBLÉMÁJA

Egyetemi tanév 2026/2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Történelem és Filozófia
1.3. Intézet	Magyar Történeti Intézet
1.4. Szakterület	Filozófia
1.5. Képzési szint	Mesterképzés (MA)
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Kritikai elmélet és multikulturális tanulmányok
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	A multikulturalizmus és a nemzeti kisebbségek problémája			A tantárgy kódja	HMM2203
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Demeter M. Attila egyetemi professzor				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Kerekes Erzsébet egyetemi adjunktus				
2.4. Tanulmányi év	1	2.5. Félév	2	2.6. Értékelés módja	Vizsga
2.7. Tantárgy rendszere	Kötelező			2.8. Tantárgy típusa	Alaptárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszámja)

3.1. Heti óraszám	3	melyből: 3.2. előadás	2	3.3. szeminárium/labor/projekt	1
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	42	melyből: 3.5. előadás	28	3.6 szeminárium/labor	14
3.5 Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
3.5.1. A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					14
3.5.2. Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					28
3.5.3. Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összórással)					28
3.5.4. Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					28
3.5.5. Vizsgák					10
3.5.6. Más tevékenységek:					4
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórásszáma				112	
3.8. A félév összórásszáma				42 fiz./154 konv.	
3.9. Kreditszám				6	

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. tantervi	
4.2. kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Kötelező részvétel az előadások 70%-án.,
5.2. A szeminárium/ labor lebonyolításának feltételei	- Az egyetemi szabályzat értelmében a szemináriumokon a részvétel kötelező. - Egy szemináriumi szöveg bemutatása kötelező, továbbá a bekapcsolódás a szövegek értelmezésébe.

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák (a tantervből kell átvenni)

Szakmai kompetenciák

Kompetencia kódja	Kompetencia
CP4	Társadalomkritikai és multikulturális célokat szolgáló közpolitikák és kulturális projektek kidolgozása.
CP5	A kulturális különbségekkel és a társadalmi egyenlőtlenségekkel kapcsolatos tudatos és felelősségteljes viszonyulás kialakítása mind a szakmai környezetben, mind a mindennapi életben; az elismerés-politikák és a kapcsolódó intézményi és jogi megoldások ismerete és alkalmazása.
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	Kompetencia
CT3	A társadalom és a kultúra aktuális problémáinak beazonosítása, elemzése és megoldása a kritikai társadalomelmélet, a multikulturális vagy interkulturális tanulmányok szemszögéből, interdiszciplináris kutatási módszerek alkalmazásával.
CT4	Az új társadalmi mozgalmaknak, a multikulturalizmusnak, a nemzetközi migrációnak és az interkulturális kommunikációnak a kortárs társadalomban betöltött szerepének elemzése.

6.2. A tanulmányi programra jellemző képzési eredmények (a tantervből kell átvenni)

A tantárgy által megcélzott tanulási eredmények		
Kompetencia kódja	Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)	Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
CP4	1. A hallgató/végzett képes interdiszciplináris kutatási módszerek alkalmazásával beazonosítani és elemezni a társadalom és a kultúra különböző vetületeit: a társadalmi-gazdasági válságok, a társadalmi és politikai mozgalmak, a multikulturalizmus, a nemzetközi migráció, valamint az interkulturális kommunikáció és mediáció szerepét a kortárs társadalomban.	1. A hallgató/végzett képes képes társadalomkritikai és multikulturális célokra irányuló közpolitikákat és kulturális projekteket kidolgozni.
CP5	2. A hallgató/végzett ismeri a filozófia és a társadalomtudományok oktatásának alapvető didaktikai és pedagógiai vonatkozásait.	2. A hallgató/végzett érzékenységet tanúsít a kulturális különbségek iránt, intézkedéseket hoz a nemzetközi szervezetek, a különböző kultúrákból származó csoportok vagy egyének közötti pozitív interakció elősegítése érdekében, előmozdítja ezek közösségi integrációját.

7. Tárgy-specifikus tanulási eredmények

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)
1. A társadalmi, politikai, gazdasági valóság/folyamatok elemzése, az őket igazoló előfeltevések és elvek vizsgálata és tisztázása révén.
2. Politikai, vallási, tudományos és művészeti alapfogalmak, elképzelések kritikai és konstruktív vizsgálata.
3. Más emberek, kultúrák értékeinek, véleményeinek, szükségleteinek, érzelmeinek azonosítása, megértése és tisztelete.
Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
1. A tantárgynak egyik fő célkitűzése, hogy bemutassa a multikulturalizmusra vonatkozó általános és általánosan elfogadott elméleteket.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Bevezető előadás: a program és a szemináriumi teendők megbeszélése	Előadás	
Mi a nacionalizmus? A fontosabb nacionalizmus-elméletek rövid, általános áttekintése	Előadás	
A nemzet kialakulása a francia forradalom idején. Történeti előadás	Előadás	

A nemzetállam kialakulása a francia forradalom idején. Történeti előadás	Előadás	
A nemzetiségi kérdés a magyar gondolati hagyományban. A nemzetiségi kérdés báró Eötvös József felfogásában. Eszmetörténeti előadás	Előadás	
Balogh Artúr kisebbségfilozófiája. Eszmetörténeti előadás	Előadás	
A nemzeti kisebbségek kérdése az angolszász politikai gondolkodás 19. századi hagyányaiban. A Mill – Acton vita. Eszmetörténeti előadás	Előadás	
A multikulturalizmus fogalma. Charles Taylor és „az elismerés politikája”. A multikulturalizmus lehetséges következményei	Előadás	
Az etnikumok (bevándorló közösségek) kérdése az angolszász politikai filozófiában	Előadás	
A nemzeti kisebbségek kérdése a kortárs angolszász politikai filozófiában: Vernon Van Dyke és a „csoportjogok” kérdése	Előadás	
Will Kymlicka és a „kisebbségi jogok” liberális igazolása. A Kymlicka – Kukathas vita	Előadás	
Az európai szintű kisebbségvédelem stratégiai és normái. Az európai területi autonómiák szerepe a kisebbségvédelmi normák megalkotásában. A területi autonómiára alapozott kisebbségvédelem kudarcának okai	Előadás	
Európai kisebbségvédelmi normák és standardok: a nemzetközi kisebbségvédelmi dokumentumok és azok tanulságai	Előadás	
Az európai szintű kisebbségvédelem koncepcionális és funkcionális zavarai	Előadás	

Könyvészet

Deák Ágnes – Bretter Zoltán (szerk.): Eszmék a politikában. A nacionalizmus, Tanulmány Kiadó, Pécs, 1995.
Kántor Zoltán (szerk.): Nacionalizmuselméletek, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2004.
Bibó István: Az európai egyensúlyról és békéről, in.: Bibó István: Válogatott tanulmányok, vol. I, Magvető Kiadó, Budapest, 1986, 1986, 295-635.
Galántai József: Nemzet és kisebbség Eötvös József életművében, Korona Kiadó, Budapest, 2000.
Amy Gutmann (ed.): Multiculturalism, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1994, [1992] 25-73.
Feischmidt Margit (szerk.): Multikulturalizmus, Osiris Kiadó, Budapest, 1997.
Bhikhu Parekh: A Commitment to Cultural Pluralism, <http://kvc.minbuza.nl/uk/archive/commentary/parekh.html>
Bhikhu Parekh: A New Politics of Identity. Political Principles for an Interdependent World, Palgrave – Macmillan, New York, 2008.
Bhikhu Parekh: Rethinking Multiculturalism. Palgrave – Macmillan, New York, 2006 [2000].
Francis Fukuyama: Identity, Immigration and Democracy, in: Journal of Democracy, 2006, vol. 17, no. 2, 5-20.
Seyla Benhabib: The Rights of Others. Aliens, Residents and Citizens, Cambridge University Press, Cambridge, 2004.
Iris Marion Young: Polity and Group Difference: A Critique of the Ideal of Universal Citizenship, in: Ethics, vol. 99, no. 2, 251-274.
Riva Kastoryano: French secularism and Islam: France's headscarf affair, in: Tariq Modood, Anna Triandafyllidou and Ricard Zapata-Barrero (eds.): Multiculturalism, Muslims and Citizenship, Routledge, London and New York, 2006, 57-69.
Cécile Laborde: The Hijab Controversy and Political Philosophy, Oxford University Press, Oxford, 2008.
Oliver Roy: Globalized Islam: The Search for a New Ummah, Columbia University Press, New York, 2004.
Omid Safi (ed.): Progressive Muslims on Justice, Gender and Pluralism, Oneworld Publications, Oxford, 2008 [2003].
Neus Torbisco Casals: Group Rights as Human Rights. A Liberal Approach to Multiculturalism, Springer, Dordrecht, The Netherlands, 2006.

Vernon Van Dyke: Human Rights, Ethnicity and Discrimination, Greenwood, Westport, 1985.

Vernon van Dyke: Human Rights and the Rights of Groups, in: American Journal of Political Science, 1974, vol. 17, 725-741.

Vernon van Dyke: Justice as Fairness: For Groups? in: American Political Science Review, 1975, vol. 69, 607-714.

Vernon van Dyke: Collective Rights and Moral Right: Problems in Liberal-democratic Thought, in: Journal of Politics, 1982, vol. 44, 21-40.

Will Kymlicka: Liberalism, Community and Culture, Clarendon, Oxford, 1989.

Will Kymlicka: Multicultural Citizenship, Clarendon Press, Oxford, 1995.

Will Kymlicka: Politics in the Vernacular: Nationalism, Multiculturalism and Citizenship, Oxford University Press, Oxford, 2001.

Kymlicka, Will: Multicultural Odysseys: Navigating the New International Politics of Diversity, Oxford University Press, Oxford, 2007.

Will Kymlicka (ed.): The Rights of Minority Cultures, Oxford University Press, Oxford, 1995.

Will Kymlicka: Justice and security in the accommodation of minority nationalism, in: Stephen May, Tariq Modood, and Judith Squires (eds.): Ethnicity, Nationalism, and Minority Rights, Cambridge University Press, Cambridge, 2004, 144-175.

Chandran Kukathas: Liberalism and Multiculturalism, in: Colin Farrelly (ed.): Contemporary Political Theory. A reader, Sage Publications, London, Thousand Oaks, New Delhi, 2004, 288-294.

Chandran Kukathas: The Liberal Archipelago: A Theory of Diversity and Freedom, Oxford University Press, Oxford, 2003.

Salat Levente: Etnopolitika a konfliktustól a méltányosságig, Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2001.

Szalayné Sándor Erzsébet A kisebbségvédelem nemzetközi jogi intézményrendszere a 20. században, Gondolat Kiadói Kör – MTA Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2003.

Fábián Gyula – Ötvös Patrícia: Kisebbségi jog, Komp-Press Könyvkiadó, Kolozsvár, 2003.

Will Kymlicka: The European Experience, in: Will Kymlicka: Multicultural Odysseys: Navigating the New International Politics of Diversity, Oxford University Press, Oxford, 2007, 173-246.

8.2 Szeminárium/ Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
A program és a szemináriumi teendők megbeszélése	Megbeszélés	
Mi a nacionalizmus?	Szövegértelmezés	
A nemzet kialakulása a francia forradalom idején	Szövegértelmezés, vita	
A nemzetállam kialakulása a francia forradalom idején	Szövegértelmezés, vita	
A nemzetiségi kérdés a magyar gondolati hagyományban. A nemzetiségi kérdés báró Eötvös József felfogásában	Szövegértelmezés	
Balogh Artúr kisebbségfilozófiája	Szövegértelmezés	
A nemzeti kisebbségek kérdése az angolszász politikai gondolkodás 19. századi hagyományaiban. A Mill – Acton vita	Szövegértelmezés	
A multikulturalizmus fogalma. Charles Taylor és „az elismerés politikája”. A multikulturalizmus lehetséges következményei	Szövegértelmezés	
Az etnikumok (bevándorló közösségek) kérdése az angolszász politikai filozófiában	Vita	
A nemzeti kisebbségek kérdése a kortárs angolszász politikai filozófiában: Vernon Van Dyke és a „csoportjogok” kérdése	Szövegértelmezés	
Will Kymlicka és a „kisebbségi jogok” liberális igazolása. A Kymlicka – Kukathas vita	Szövegértelmezés, vita	
Az európai szintű kisebbségvédelem stratégiái és normái. Az európai területi autonómiák szerepe a kisebbségvédelmi normák megalkotásában. A területi autonómiára alapozott kisebbségvédelem	Vita	

kudarcának okai		
Európai kisebbségvédelmi normák és standardok: a nemzetközi kisebbségvédelmi dokumentumok és azok tanulságai	Szövegértelmezés	
Az európai szintű kisebbségvédelem konceptuális és funkcionális zavarai	Vita	
Könyvészet		
Isaiah Berlin: A meghajlított vessző. A nacionalizmus kialakulásáról, in: Uő.: Az emberiség göcsörtös fája, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1996, 327-357. Isaiah Berlin: A nacionalizmus. Valaha elhanyagolták, ma hatalmas úr, in: Ludassy Mária (szerk.): Az angolszász liberalizmus klasszikusai II., Atlantisz Kiadó, Budapest, 1992, 213-244. Charles Taylor: Nacionalizmus és modernitás, in: Magyar Kisebbség, 2002/3, 174-202. John Breuilly: Állam és nacionalizmus, in: Kántor Zoltán (ed.) Nacionalizmuselméletek. Szöveggyűjtemény, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2004, 134-149. Emmanuel Joseph Sieyès: Mi a harmadik rend? in: Hahner Péter (szerk.): A nagy francia forradalom dokumentumai, Osiris Könyvkiadó, Budapest, 1999, 36-43. Imány Kiadó, Pécs, 1995, 171-187. Ernest Renan: Mi a nemzet? in: Bretter Zoltán – Deák Ágnes (szerk.): Eszmék a politikában: A nacionalizmus, Tanulmány Kiadó, Pécs, 1995, 171-187. Bibó István: A kelet-európai kisállamok nyomorúsága, in: Uő.: Válogatott tanulmányok II., Magvető Kiadó, Budapest, 1986, 185-266. Eötvös József: A nemzetiségi kérdés, in: Eötvös József: Reform és hazafiság, vol. III, Magyar Helikon, Budapest, 1978, 339-465. Balogh Artúr: Kisebbségi jogok és azok védelme Romániában, in: Balogh Artúr: Jogállam és kisebbség, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest – Kolozsvár, 1997, 221-255. John Stuart Mill: A nemzetiségről, in: Regio, Budapest, 2005/4, 3-9. Lord Acton: A nacionalizmus, in: Ludassy Mária (szerk.): Az angolszász liberalizmus klasszikusai I., Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 1991, 120-152. Charles Taylor: Az elismerés politikája, in: Feischmidt Margit (ed.): Multikulturalizmus, Osiris Kiadó – Láthatatlan Kollégium, Budapest, 1997, 124-152. Seyla Benhabib: L'affaire du foulard (A kendővita), in: Kellék, 2008/35, 21-30. Vernon van Dyke: Az egyén, az állam és az etnikai közösségek a politikai elméletben, in: Kellék, Kolozsvár – Nagyvárad – Szeged, 2005/26, 9-32. Will Kymlicka: Nation-building and minority rights: comparing West and East, in: Journal of Ethnic and Migration Studies, 2000, vol. 26, no. 2, 183-212. (Magyarul lásd: Kymlicka, Will: Etnikai kapcsolatok és a nyugati politikaelmélet, http://symposion-line.eu.) Will Kymlicka: Liberalism and Minority Rights. An Interview, in: Ratio Juris, 1999, vol. 12, no. 2, 133-152. Will Kymlicka – Christine Straehle: Kozmopolitanizmus, nemzetállamok, kisebbségi nacionalizmus, in: Kellék, Kolozsvár – Nagyvárad – Szeged, 2001/17, 27-56. Chandran Kukathas: Vannak-e kulturális jogaink? in: Eszmék a politikában. A nacionalizmus, Tanulmány Kiadó, Pécs, 1995, 68-107. Chandran Kukathas: Cultural Rights Again: A Rejoinder to Kymlicka, in: Political Theory, 1992, vol. 20, 674-680. Will Kymlicka: The Rights of Minority Cultures: Reply to Kukathas, in: Political Theory, 1992, vol. 20, 140-146. Georg Brunner – Herbert Küpper: Európai autonómia-megoldások: A kisebbségi önkormányzatok autonómia-modelljeinek tipológiája, in: Magyar Kisebbség, 2004/1-2, 466-496. Gabriel Toggenburg: Egy kényes kapcsolatrendszer: az Európai Unió és a kisebbségi jogok, in: Pro Minoritate, 2002 tavasz, 14-50. Vogel Sándor: Az Európai Unió és a nemzeti kisebbségek, in: Uő.: Európai kisebbségvédelem – erdélyi nemzetiségpolitikák, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2001, 50-86. Vogel Sándor: A kisebbségi jogok kodifikációjának lehetőségei Európában, in: Uő.: Európai kisebbségvédelem – erdélyi nemzetiségpolitikák, Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2001, 9-49. Bruno de Witte: Az etnikai kisebbségek kérdésének megközelítése az EU-ban: politika a jog ellenében, in: Magyar Kisebbség, 2003/2-3, 241-267.		

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok	9.2 Értékelési módszerek	9.3 Aránya a végső jegyen
9.4 Előadás	Az előadáson átadott ismeretanyag elsajátítása, ennek megfelelő alkalmazása	Az ellenőrzés folyamatosan történik a félév során a vitákba való bekapcsolódás	20%

	és használata	révén, valamint a félévi záróvizsgán	
	A politikai gondolkodás fogalomkészletének, szempontrendszerének kellő elsajátítása és alkalmazása	Félév végi, szóbeli záróvizsga	50%
9.5 Szeminárium/ Labor	A szövegek értelmezésben való aktív részvétel	Szöveg bemutatása, szövegek értelmezésében való aktív részvétel	20%
	Vitákban való aktív részvétel	Az ellenőrzés folyamatosan történik végig a félév során, a vitákban való állandó, aktív részvétel révén	10%
9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
- Az előadásokon 70%-os, a szemináriumokon 100%-os részvétel. - Minimum egy szemináriumi szöveg bemutatása a félév folyamán. - A vitákban, szövegek megbeszélésében való állandó, aktív részvétel.			

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)

		A fenntartható fejlődés általános ikonja						
								
								
								

Kitöltés időpontja:
2026. április 10.

Előadás felelőse:
Dr. Demeter M. Attila egyetemi tanár

Szeminárium felelőse:
Dr. Kerekes Erzsébet egyetemi
adjunktus

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2026. április 12.

Intézetigazgató:
Dr. Nagy Róbert egyetemi docens